OLAI
RA.
SII.

Vacandum Studiis.
Ex Bibliotheca
VALENTINI SCHLIEFF
Gedani.

Henrici Nicolai.

1. Gymnasium Logicum repetitum
2. Exercitatio de Cognitione humana universa.
3. Tr. de Esse alicubi seu Ubietate.
4. Pro methodo Trinitatis aliisq materiis Apologia.
5. Quadrigatus expensus seu Consideratio quadrigae quaestionum de Syncretismo nonneminis Witteberga emissae.
6. Exercitatio de Prudentia Theologica.
7. Exerc. de Obedientia tam Civili quam Spirituali.

D. O. M. A.

Gymnasij Logici repetiti

DIATRIBE VI.

DE

TERMINO COMPLEXO,

Seu

Definitivo & divisivo, causali & affectivo.

Disputationis loco

Ad Sententiarum collationem in Gymnasio Dantiscano proposita.

PRÆSIDE

HENRICO NICOLAI,

Philosophiæ Professore Publico

Respondentis partes obtinente

JOANNE GREBBINIO,

Dantiscano Borusso.

Ad diem 26. Octobris S. N.

In Auditorio Philosophico. Horis ab 8. matutinis.

DANTISCI, Typis GEORGI RHETI,

Anno M. DC. XXXIX.

Gymnasij Logici repetiti
DIATRIBE VI.
De Termino Logico complexo.

1.

SEptima ode Pindari *tantæ apud Rhodios venerationis fuit, ut in templo aureis litteris inscribendam judicârint, ut memorat* Manlius collect. p. 414. *Rectiùs definiendi dividendiq; doctrina eo â Philosophis haberetur pretio, uti auro contrà utilitate ejus pensatâ quisq; eam haberet, ac ideam ejus velut mente sculptam perpetuò secum circumgestaret, & frequenti exercitiorum usu sibi quàm familiarem redderet. Vix enim aut in rerum cognitione aut disceptatione frequentius quid & utilius occurrit, quàm rei definitio, divisio, causa. Ex quibus & rei naturam investigamus, & demonstrationes in ea formamus, & potissimam rei tractationem deducimus. Expendenda hæc* ultimo *primæ partis Logices* loco: *atq; ubi de simplicib. terminis tàm affirmatis, quàm negatis hactenùs est actum; ordinis Logici convenientia jubet, &* terminum complexum, *h.e. definitivum, divisivum, causalem & affectivum, curatiùs ad Critolai æginam appendere. Quod cum DEO, hac συζήτησει agere instituimus.*

2. *Termini complexi tractatio* vel *præcognitiva est*, vel *cognitiva.* Præcognitiva *triplex. 1. An Logica hæc tractatio? 2. In quâ Logices parte expedienda? 3. Vbinam in eâ parte ordine collocanda?*

3. *Quà primum,* An Logica hæc doctrina? *Ratio dubitandi esse potest,* quia definitiones, divisiones, causas, affectiones tractare omnibus disciplinis & facultatibus competit. *Non ergò soli Logicæ id tribuendum. Distinctè*

hic dicendum: 1. Materialiter, concretè, in actu exercito, *applicando definitiones & divisiones, causas & affectiones certis materiis, omnes disciplinæ agunt de illis: Omnes enim disciplinæ sua objecta definiunt, dividunt, causas, si quas habent, & affectiones assignant. Sic Theologus Theologica, Medicus Medica, Metaphysicus Metaphysica, &c. definit & dividit. Sic Metaphysica de definitione agit, i.e. de quidditate & essentiâ rei in communi, eam definiens & dividens. Quæ definitio objectiva dici potest, ut Logica formalis, actus nempe intellectus, esse rei explicans. Hac ratione* Aristot. 2. Meta. c. 10. 12. *quædam de definitione inspergit obiter q. & per commentarium. Cum aliàs absurdum ipse dicat, quærere scientiam simul & modum sciendi.* 2. Meta. c. 3. Con. Scheib. Top. c. 30. n. 3. Zabar. 4. d. met. c. 12.

4. Formaliter, abstractè & in actu signato, *abstrahendo ab hac vel illâ materiâ in particulari, ut formalis ratio definitionis abstractè dicitur, ut ea actus intellectus esse rei exprimens est, solius Logicæ est tractare de definitione & divisione, ejusq; modos tradere. Nam sola Logica debet tradere organa bonæ ratiocinationi & tractationi inservientia. At talia sunt definitio & divisio, causæ, &c. Nam per has res explicare, propositiones synonymas a. paronymas formare, tandem syllogismum demonstrativum vel Topicum exstruere, & ita summum fastigium Logicum attingere valemus. E. & hæc ex professo â Logicâ tractanda sunt suscipienda. Et instrumenta indagandæ veritatis sola Log. suppeditat. Talia autem sunt definitio, divisio, causæ, affectiones.* Conf. Dn. Weger. f. 2. Log. c. 23.

5. *Quà secundum*, Ubinam de def. & div. tractandum? *Multiplex Varietas.* 1. Quidam in locis Topicis

& in-

& inventionis, ut vocant, eam tractant. Ita Ramus l.1.Log. c. 30. Piſcator in l.c. Snell. l. 1. Dial. c. 30. Beurhus. l. 1. collat. c. 30. Alſted. l. 24. Encycl. p. 1. c. 28. Goclen part. Log. l. 1. c. 19. & par. 2. pro. Log. q. 17. 18. Volkmann l. 1. Log. pract. c. 34. Titelm. l. 5. dial. c. 3. Makilmenæus in l. 1. Log. Ram. c. 29. Scheibl. Top. c. 39. *& alij. Falsò.* 1. *Nam Loci inventionis pro* argumentationib. *eſſe debent, i.e. debent illam potentiam obædientialem docere, argumentari è loco definitionis, divisionis, Vt* d. 14. t. 17. 18. *docebitur. At hic tantùm quæritur, quid ſit definitio, diviſio, quotuplex &c. E. malè inter argumentationes de definitione docetur. Inprimis* regulas conſequentiæ *nectere in parte Logices primâ planè inconveniens & contra ordinem Logicum eſt, Vt faciunt* Alſtedius, Goclenius, Volkmannus, *& alij. Conf.* Moriſan in l. 2. Top. c. 2. *2. Loci Topici tàm è realib. ſumuntur, ut toto, parte, cauſis, cauſatis, &c. quàm notionalib. ut definitione, notatione, itemq́;* Grammaticis, *ut conjugatis, notatione, Etymologia.* Conf. Cl. J. M. l. 2. c. Keck. ſ. 2. c. 1. & Dn. Cor. Mart. l. 1. par. pro. c. 1. *At quid ſit def. quid diviſio, tantùm inter notionalia Logica tractari debet. Quia definit. div: tantùm notiones ſecundæ Logicæ ſunt. Adde quòd* locus argumentandi â definitione non procedit ex definitione, quâ eſt notio Logica, ſed quà realis entis eſt explicatio, *h. e. qua eſt definitio objectiva ſeu eſſentia rei conceptu generis & differentiæ expreſſa. Sic probaturus hominem eſſe animal, ineptè probabis è definitione notionaliter ſumpta, quia definitio ſit terminus rei quidditatem explicans: Hoc enim nihil probabit hic: bene â rei iſtius, quæ dicitur animal, definitione objectivâ, Quia eſt corpus ſentiens. Malè ergò hæc tractatio de defin. & div. cum eâ, quæ in locis Topicis eſſe debet, commiſcetur.*

 6.2. Alij

6. 2. Alij *in fine Logices hanc doctrinam tradunt, ut fructum totius Logices.* Dn. Gutk. l. 2. syn. Log. p. 2. c. 2. & ex. 30. Log. div. Scharf. l. 7. Log. c. 1. 2. Mocenicus & Hospinian. ap. Regium l. 1. de def. q. 1. *Hæc methodus est arbitraria. Vt in materiali rerum tractatione definitio potest ultimo loco tradi, ut ἀνακεφαλαίωσις virtute continens potissimam tractationem, & ita* Gutkius ex. 33. c. l. *aliiq́; procedunt: Ita & in formali elaboratione definiendi dividendiq́; modus omnium ultimò tradi potest, ut fructus Logices generalis & colophon. Quamvis* omninò aptè *hæc res in* parte primâ *elaboratur, ut post dicetur.* Confer. th. 9. 11.

7. 3. Alij *in doctrinâ propositionis eam tractant, quòd definitio sit Oratio.* Ita Fonseca l. 4. & 5. inst. Dial. *& cum Fonsecâ* Hippius q. 20. Log. *Hoc verum est de definitione totaliter sumptâ, non partialiter, ut post dicetur.* V. th. 11. Alij *in doctrinâ methodi eam comprehendunt, ut* Eustathius & Ammonius, *aliiq́;: Hinc methodum definitivam fabricârunt, cum â definitione ad explicandam materiam progredimur.* V. Cl. J. M. c. 5. d. 10. q. 1. Zabarel. l. 3. d. metho. c. 13. Scheibl. Top. c. 30. n. 7. 8. *Malè & hoc. Nam methodus specialiter sumpta est discursiva, inferens unum ex alio, ignotum ex noto.* Vid. Zabarellam cit. loc. c. 12. *At definitio tantùm est explicativa quidditatis rei.* Usus definitionis *potest esse discursivus:* Ipsa definitio *est simplex rei per terminos explicatio.*

8. 4. Alij *in doctrinâ syllogismorum de eâ tradunt, de* definitione *in demonstratione, de* divsione *in Euporiâ.* Ita Cl. J. M. l. 4. Inst. c. 31. & l. 5. c. 10. Barthol. ench. par. pro. l. 1. c. 10. Bertius l. 4. Log. c. 13. Themistius, Eustathius, apud Reg. l. 1. d. def. q. 1. Crellius l. 1. part. pro. c. 10. Tole-

tus

tus in 1. prior. proleg. *Hoc fieri potest de eo respectu, quem ratione demonstrationis obtinet definitio, quà fit medium, causa, minor propositio in demonstratione.* U. Barthol. c. l. c. 6. & Zabarell. l. 2. post. c. 2. t. 14. 16. & 1. post. c. 2. t. 14. *Absolutè & ut sic, natura definitionis & divisionis in genere alibi explicari debet. Etiam causæ, accidentia propria ad demonstrationem faciunt: Earum tamen natura absolutè alibi est explicanda.*

9. *5.* Alij *in parte Log. primâ de defin. & div. agendum censent, & quidem in termino complexo, seu ut Ramistæ vocant, orto. Ita* Cl. Weger. l. 2. Log. c. 23. Dn. Melancht. l. 1. dial. p. 87. Zabarell. l. 3. d. meth. c. 13. & l. 2. post. c. 2. t. 16. Keckerm. noster l. 1. Log. s. 2. c. 1. Dn. Hesselbe. c. 7. q. 7. th. Log: Alsted: l. 1. Log: harm: c. 2. & l. 4. c. 1. Hunnæus l. 2. Log: p: 112. Lorinus tr: d. defin: s. 1. q: 1. p: 2. Dn: Corn: Mart: l. 1. comm: Log: c. 10. Crusius d. 7. Log: q: 1. Casus l. 1. Log: c. 7. Valla l. 1. Dial: c. 20. Timpl: l. 2. Log: c' q: 4. Zanackius con. J. M. l. 1. s. 2. c. 2. q: 1. Smiglecius d. 3. Log: q: 11. *Verè hoc. Quod ut distinctè elucidetur, adverte sequentia.* 1. Definitio materialiter sumpta *v. g. alicujus disciplinæ, objecti particularis,* potest omnium ultimò tradi in disciplinâ. *Est enim recapitulatio omnium quæ sunt tractata, & difficulter cognoscitur quà sensum, quicquid sit de sono verborum, nisi omnibus, quæ sunt tractata, cognitis.* Vid. th. 6.

10. *II.* Definitio formaliter & totaliter sumpta, ut complectitur *& definitum & terminos definientes,* est integra propositio, & sic in parte secundâ de prop. synonyma seu essentiali est tractanda. *Sic si dicas, homo est animal rationale, est integra proposit o. Et patet, quia homo est*

 animal

*animal, est propositio. E. magis, homo est anim. rationale. Nam hic additur tale tali,*effectivè, *id est, non impeditur per additionem alienantem & minuentem. Et hoc modo definitio est Oratio per* Aristot: 7. Metap: c. 10. & 2. post: c. 10. *quod urget* Hipp: q: 20. Log: Conf: Dn. Hesselbein. Th: Log: c. I. *Quanquam & oratio quicunq;* terminus complexus *dici potest, qui nondum perfectè enunciat instar propositionis, Ut abstrahatur ab oratione enunciativâ vel non enuntiativâ, & in genere ad utrumq; flectatur.* V. Scheibl: Top: c. 30. n. 102. Alsted. l. 4 Log: harm: c. I. *Vel λόγ@ potest reddi* ratio, non oratio, *ut* Goclenio l. I. part. Log: c. 19. alisq; *placet, & vox λόγȣ permittit. Sic nobis nihil incommodabit.*

II. *III.* Definitio partialiter sumpta, prout definito contradistinguitur, est terminus complexus, & sic in parte primâ est tractanda. *Sic quærendo quid est homo, dices, animal rationale: Quid leo? quadrupes rugiens, quid bos? quadrupes mugiens. Hic est complexio tantùm termini & objectiva, non propositionis & enuntiativa. Est compositio non ad modum enuntiationis, sed ligamenti & conditionis, ut* Averroës *loquitur.* V. Zabarell: l. 2. post. c. 2. I. 16. *Hinc* Aristoteles *negat in definitione prædicari aliquid de aliquo* 2. post. c. 2. V. Zabar: c. l & l. I. post. c. 2. *negat definitiones enuntiare aliquid.* V. Zab: l. 3. d. meth: c. 13. *Habet in se τὸ est non tàm copulativũ, quàm explicativum* V. Keck: p. 2. Gymn: Log: c. 4. *Per se simplex quid & ἀδιαίρετον respectu enuntiationis est, ut definitum ipsum, quod Logicè definire debet: etsi â parte nostri conceptus & ratione genesios Logicæ per complexionem termini, qui generis, & termini, qui differentiæ rationem subeat, expliceetur. Est compositio illa Topica, non axiomatica,*

matica, ut vocat Alstedius Encycl. l. 24. c. 28. *Ejus primarius finis non est affirmatio & negatio, ut in propositione, sed simplex rei explicatio. Et qualiscunque terminorum complexio naturam Termini non tollit, sed objectum tantùm ex duobus aggregatum per modum unius apprehensum importat.* V. d. 2. t. 30. *Hinc* Zabarellæ *definitio ad primam mentis operationem pertinet.* l. 3. d. meth: c. 13. *Et rectè. Nam unum conceptum simplicem menti nostræ repræsentat, non per modum compositionis Enunciativæ, sed objecti ex duob. complexi, & hactenùs ad primam Logicæ partem omninò pertinet. Etsi in eâ multæ sint partes, ut aliquid pro genere, aliquid pro differentiâ:* tamen non ut multæ proferuntur, sed ut unum. V. Hesselbein: c. 7. Th. Log: q: 7. *Sic hic tractatur.*

12. Quà Tertium, Ubinam in parte primâ de definitione tractandum? *Quatuor hic sententiæ.* Quidam omnium primò *ante omnes alios Terminos de definitione tractandum putant. Vt* Perionius c. Ramum. V. Scheibl. c. l. n. 11. *Falsò. Nam simplex est prius complexo. At termini hactenùs tractati sunt magnam partem simplices, vel ad minimum ad simplex & complexum indifferentes: definitio est term. tantùm complexus. E. illi meritò huic præponuntur. Et complexi oriuntur ex simplicib. Non possunt ergò doceri, nisi priùs tractatis term: simplicibus, ex quib. oriuntur. Non n. distinctè intellectus scire potest, quid complexum sit, nisi priùs sciat, quid simplex. Vsus definitionis in principio potest esse conspicuus: Ipsa definitio formaliter sumpta non debet statim in principio Log. tradi.* Aliud est doctrina, *in quâ docetur, quomodo definiendum, dividendum, hic definitionis doctrina sequi debet post alia:* aliud methodus, *ubi ostenditur, quomodo definitiones & divisiones in rebus tractandis collocari debeant*

debeant, Hic definitio omnium primò poni potest. Vt si thema tractandum sit, post nominis evolutionem statim â definitione rei inchoari potest.

13. *2.* Quidam ante Terminum negativum *de eâ tractandum putant. Quòd affirmativa priora negativis: definitio est affirmativus Terminus. E.* Ita Cl. J. M. l. 1. dis. Ram. c. 12. q. 1. *Hæc ratio vera est, nisi aliunde quid sit, quod suadeat contrarium. Quod in præsenti est.* Simplices termini sunt conjungendi, *sive affirmativi sint, sive negativi, ob faciliorem & ordinatiorem nostram cognitionem, cui methodus Logica inservire debet:* Complexi Termini distinctam debent habere tractationis sedem, *nè cum simplicib. confusi non satis ordinatè & distinctè pateat processus partis primæ Logices. Nec possunt intelligi, nisi simplicib. præmissis, ex quib. oriuntur.* V. t. 12.

14. *3.* Quidam post terminum divisivum de definitione agunt. Ramus l. 1. c. 25. Beurhus. in c. l. Snellius dial. in Log. Ram. l. 1. c. 25. Piscator in Log. Ram. l. 1. c. 25. Bilsten. l. 1. dial. c. 25. Scheibl. Top. c. 30. n. 16. Timpler. l. 2. c. 7. Goclen. p. 2. pro. Lo. q. 8. 16. *Eoq; inclinat* Regius l. 1. Log. de definit. q. 1. §. 1. *Etsi facto contrarius sit. Quòd multæ definitiones inveniantur per Divisiones, & hæ partes definitionis supeditent, ut genus & differentiam.* Falsò. *Definitio prius quid est divisione. Priùs enim quæritur, quid res sit, quàm quotuplex sit, Vt concedit* Scheibl c. l. *E. & priùs in methodo Logicâ de eâ tradi debet.* Aliud est in doctrinâ alicujus disciplinæ materiali, *ubi ob peculiarem finem divisiones quadam præmitti possunt definitioni, ut viam parantes definitioni futuræ. At in formali methodo Logicâ modus definiendi priùs est docendus modo dividendi. Nam priùs occur-*

rit intellectui, τὸ quid est, quàm quotuplex est. Quòd ex divisione eruamus definitiones interdum, non magis probat, illam præponendam definitioni, quàm in methodicâ tractatione adjuncta & propria debere præmitti subjectis, nam ex istis sæpè devenimus in definitionem horum. Sic leonem dicimus animal rugiens, corvum crocitans &c. Et tamen adjuncta posteriùs suis subjectis in modo proponendi formali tractantur, ubi ostenditur, quid subjectum sit, quid adjunctum. Vt facit ipse Scheibl. Top. c. 8. Alij ergò ante divisionem de definitione tractant, ut Keckerm. noster. l. 1. Log. s. 2. c. 2. Alsted. Log. harm. c. 1. l. 4. & l. 24. p. 1. Encyclop. c. 28. Goclen. l. 1. part. dial. c. 19. *Vbi inscriptione capitis concedit, debuisse prius tradi definitionem, quàm distributionem, etsi facto contrarius sit* p. 2. pr. Log. c. l. Dn. Gutk. l. 2 syn. Log. p. 2. c. 2. & ex. 30. Log. div. Scharf. l. 7. c. 1. aliiq;. *Quibus cum facimus.*

15. *Fuit* præcognitio: *Cognitio est vel* nominalis *vel* realis. Nominalis *triplex, Homonymica, Etymologica, Synonymica.*

16. Homonymia est, *quâ vox definitionis sumitur* 1. Metaphysicè *pro essentiâ & quidditate rei, sic de eâ docetur in Metaphysicis,* V. t. 3. 2. Grammaticè *pro certitudine & qualicunq; determinatione alicujus rei. Sic* Cic. in somnio Scip. *definitum locum ait eorum, qui patriam illustrârint & adjuverint.* 3. Logicè generaliter pro *qualicunq; nominis, seu signi explicatione. Vulgò solet definitio n. nominalis dici.* 4. Specialiter, *pro rei significatæ explicatione. Et hoc* dupliciter: vel complexè, *pro definitio & definitione, & definitio est integra propositio, & pertinet ad propositionem* V. th. 10. Vel incomplexè *pro termino definiente, definito suo*

contradistincto, Vid.t. 11. Sic adhuc dupliciter. 1. In actu signato, *pro communi ratione omnibus definitionibus competente, & fit quasi definitum, quod definiri, dividi, & pertractari debeat. Sic hic sumitur:* 2. In actu exercito, *prout particularibus materiis applicatur. Sic omnes disciplinæ agunt de definitionibus.* V. t. 3.

17. Etymologia *definitionis* Logica *nulla est: Est enim vox ultimatè abstracta, quæ aliam abstractiorem & priorem se non admittit, à quâ denominationem mutuari possit.* Grammatica est, *qua dicitur à definiendo, i. e. metam, terminum, finem ponendo: Vt metâ rei finem ponimus: Sic definitionibus res conceptas animo determinamus, & distinctè sub certâ Entis specie repræsentamus.* Synonymia est, *quâ definitio dicitur etiam Terminus definitivus, Rei explicatio, quandoq; descriptio. Aristoteli Terminus* 1. Top. Græcis ὁρισμὸς *&c.*

18. *Fuit* nominalis *tractatio: sequitur* realis, *Quæ* triplex. *Definitiva, Divisiva & affectiva.*

19. Definitio *hæc est:* Definitio est Terminus complexus, distinctè & adæquatè rei quidditatem explicans.

20. Genus *hic est* terminus complexus. *Dicitur* 1. Terminus *i. e. notio simplex (ratione compositionis enunciativa) Logica, apprehensionem simplicem dirigens, & materiam futuræ propositioni suppeditans. Hæc enim est termini definitio.* V. d. 2. t. 15. *Et hoc facit etiam definitio. Apprehensionem n. intellectus in quidditate & essentiâ rei concipiendâ dirigit, ne à vero exerret, aut inordinatè concipiat: & materiam propositionis cujusdam affirmativæ in parte secundâ formandæ suppeditat. Sic in* par. 2. *prop: affirmantes synonymicas habemus.* 2. Complexus, i. e. *Definitio non est simplex quid, ut genus, species: sed complexum, quod duas res animo simùl objicit,*

jicit, velut unum quid, complexione objectivâ, non enunciativâ. *Sic, animal crocitans, homo currens &c.* V. d. 2. c. 30. *Hinc dicitur terminus complexus. In hoc cum reliquis terminis complexis convenit, qui duo involuunt, Vt Album, Nigrum: Paries albus, homo doctus, currens, scribens &c. Ridiculè* Snellius l. 1. dial. Log. c. 25. & 30. *genus* definit. & divisionis *non facilè pronunciari posse asserit, intelligi tantùm debere. At ipse defin. & divis:* argumenta *orta dicit ex Ramo: Id ergò eorum genus. Et facilimè pronunciaveris genus definitionis & divisionis, nempè* Terminum complexum. Dices: *Definitio unâ voce quandoq; exprimitur.* Sic 1. Joh. 3 v. 4. ἁμαρτία ἐστὶν ἀνομία. *Sic* ἡδονὴ ἐστιν ἀλυπία. *E. malè Terminus complexus dicitur.* ℞. *Complexio Logica non penes* sonum *sed* sensum *& significatum est spectanda. Sic vox* ἁμαρτία *complectitur & materiale seu genus peccati, quod est actio, habitus, & quod ob peccatum orginis aptè additur, Conatus: & formale seu differentiam, quod est illegalitas. Et est ita resolvenda:* ἁμαρτία ἐστὶν στέρησις ἐννομίας: ἡδονὴ ἐστὶ στέρησις τῆς λύπης. Dices: *Petrus est homo; Hic est una vox & quà sonum & sensum.* ℞. τὸ *homo resolvendum est in suum sensum, in quo duo complectitur, animal & rationale. Sic, hæc res est Zingiber, i. e. aroma, quod vocatur Zingiber. Vel* τὸ *homo nondum totam Petri definitionem tradit, sed aliquid, quod generi saltē æquipolleat, ponit, alterum, quod pro differentiâ sit, adhuc omissum & addendum erit, sicq; duæ voces erunt.*

21. Differentia *est*, explicans quidditatem rei distinctè & adæquatè. *Dicitur* 1. Explicans. *Explicare hic est docere, exponere, repræsentare. Definitio ergò explicet intellectui* (sc. Humano: *Nam angelico ex parte tantùm tribuitur definitio: DEO omninò non, qui omnia uno conceptu illimi-*

to concipit, non divisivo per genus & differentiam, ut humanus) i.e. exponat, informet eum, tanquam proprium subjectum recipiens definitionem, de naturâ rei. Cum explicare debeat definitio, cavenda erunt verba ambigua, obscura, insolentia, & ea, quæ non explicant, sed implicant. 2. Quidditatem rei. *Quidditas dicitur* essentia rei Logico conceptu apprehensa & repræsentata. *E. ut rem apprehendimus, ita & definimus. Quando eam ut distinctam & præcisam apprehendimus, tùm & ita qualitercunquè definimus, etsi in re distincta non sit, sed unum cum aliâ. Sic in attributis divinis distinctè unum concipimus præ alio. Ita & definimus, etsi in re unum sit aliud. Sic vim calefactivam & exsiccativam in sole distinctè & præcisè apprehendimus: Ita & definimus, etsi in ipso sole unum sit aliud. Per quod calefacit, per id etiam exsiccat.* 3. Distinctè & adæquatè. *Hæ voces requirunt.* 1. Ordinem, *ut conceptus ordinatè ponantur, non confusè. Vt id, quod pro genere est, non p differentiâ ponatur, aut contrà.* 2. Totalitatem & comprehensionem. *Vt definitio exhauriat* totam naturam definiti, *ut nihil maneat, quod ad essentiam quidditativam subjecti pertineat, quod definitio non habeat, vel* sono, vel sensu verborum. *Vnde, quia* DEUM *ut ens infinitum, adæquatè non comprehendim⁹, etiã adæquatè & strictè, adeoq; Logicè, eum non definimus, sed qualicunq; descriptione Logicâ & Theologicâ contenti sum⁹. Eadẽ est ratio de reb⁹ mysticis, & eminentibus, quas ob nobilitatem totaliter exhaurire nequimus: multisq; privationibus, negationibus, quas ob exilitatem non satis comprehendimus, eoq; definimus, ut quimus, quando non licet, ut volumus. Vt res sunt: sic adæquatæ definitiones erunt.* 3. Reciprocationem; *ut definitio sic explicet rem, ut cum definito reciprocari possit. Malæ ergò definitiones,*

nitiones, quæ vel nimis anguſtæ, vel nimis amplæ *ſunt, ut cum ſuis definitis reciprocari non poſſint. Cæterùm, ubi genus & differentiam definitioni tribuimus, obſervetur, ea* per analogiam *hic poni. Eſt enim definitio* notio ſecunda & ens non prædicamentale, quod *accuratum genus & differentiã non capit, cum rerum prædicamentalium tantùm hæc ſint: Et genus & differentia etiam per analogiam talia ex parte hic notent, quanq. principaliter rigidè talia notare debeant. Cum definitio analogum quid ad ſua inferiora ſit.* V. t. 21.

22. *Fuit* definitio *Termini definitivi: ſequitur* diviſio. *Plures definitionis diviſiones dari ſolent. Nos his contenti erimus.* I. Definitio vel *dividitur* æquivocè vel analogicè. Aequivocè in nominis & rei. Nominis, *Quâ nomen vel phraſis alicujus rei evolvitur. Huc pertinent notationes, Etymologiæ, Conjugata, alluſiones, tranſumptiones, Typi, Periphraſes. &c. Hæc definitio habet* nomen definitionis, non rem: *non enim explicat quidditatem rei. Adeoq; eſt hæc diviſio vocis æquivocæ in ſua ſignificata, non generis in ſuas ſpecies. Et pertinet magis ad Grammaticum, quàm Dialecticum, nominaliter aliquid deſcribere. Logicus talia parùm curat. Definitio rei eſt, qua* Th. 19. *eſt definita.*

23. *II.* Analogicè *definitio rei in definit:* eſſentialẽ, vel cauſalem, vel utramq; ſimul, vel accidentalem dividitur. Eſſentialis eſt, *quæ fit per cauſas intrinſecas, eſſentialiter rem conſtituentes. Sive illæ cauſæ ſint Metaphyſicæ, i. e. genus & differentia, ut homo eſt animal rationale: ſive phyſicæ, per materiam & formam, ut cerevisia eſt potus aquâ, hordeo, & lupulo certo modo coctus: Homo eſt animal corpore organico & anima rationali conſtans, &c. Hæc eſt primaria ſpecies analogiæ in definitione, unde inprimis definitio* t. 19. *tradita de hac*

 capienda.

capienda. Causalis est, *quæ fit per causam externam, efficientem, finem, vel utrumq́. Vt Ecclipsis ☉ est interpositio Lunæ inter solem & aspectum, Febris est calor præter naturam accensus in corde, Dies est lux ex motu solis supra horizontem orta. Homo est animal ad beatitudinem conditum: Equus est animal à DEO creatum ad usus homini necessarios.* Ex utroq; *definitio quæ est, simùl complectitur & causas internas & externas. Vt homo est animal rationale, creatum à DEO ad æternam beatitudinem consequendam.* Accidentalis *est, quæ per accidens proprium fit. Vt, leo est quadrupes rugibile, equus hinnibile. Hæc in plantis, mineralibus & brutis definiendis est usitatissima.*

24. *Quæritur,* An legitima hæc divisio? *Negat* Piscator in 1.l. c.25. Log. Ram. *Quòd partes non dissentiant inter se, Nam essentialis definitio etiam est causalis, nam genus & differentia sunt materia & forma, quæ sunt causæ rem intrinsecè constituentes: Et causalis est etiam essentialis, sic cum materia & forma rei adducitur. In his lusus est vocabulorum, quæ* Piscator *non* pro sensu Aristoteleo *accipit. Definitio causalis tùm dicitur, cum definitur aliquid* ex causâ externâ, *ut efficiente & fine: Cum* ex internis causis *definitur, tùm non ex causis, sed* ex partibus essentialibus, *quibus res componitur, definiri dicitur. Materia & forma in re jam constitutâ, cujus inquiritur definitio,* non ampliùs sunt causæ, ut erant in re constituendâ, sed factæ sunt partes essentiales internæ: *Et cum per has fit definitio, dicitur essentialis: Cum per causas externas, Causalis. Et sic verè hæ partes dissentiunt.* Essentialis *enim definitio nunquam erit causalis, prout causale hic pro* libertate Philosophicâ strictiùs ab Aristoteleis sumitur, & vicissim, Causalis, *hoc modo sumpta, nunquam erit essentialis.*

25. *III.*

25. *III.* Definitio in perfectam & imperfectam dividitur. Perfecta est, *quæ constat vero genere & differentiâ à priori. Vt homo est animal rationale.* Imperfecta est, *quæ per ea fit, quæ sunt à posteriori, ut per causas externas, adjuncta, effectus, opposita, similia, &c.* Vocatur aliàs descriptio. *Tales descriptiones in Entibus non prædicamentalibus vulgò admittunt.* V. t. 19. *Alij addunt tertium membrum, mistam, seu descriptivam definitionem.* Damasc. c. 8. Dial. *Sed hæc rectè sub descriptione comprehenditur. Addit enim quædam, quæ non sunt* essentialia à priori. *Alij descriptivas definitiones ad perfectas definitiones reducunt.* Goclen. p. 2. pro. Log. q. 34. Piscator ad c. 30. l. 1. Rami. *Falsò. Nam additamentum in talibus definitionib: dicit* aliquam imperfectionem, *i. e. tale quid, quod non sit de essentiâ à priori. Sic homo est animal rationale, mortale, naturâ mansuetum. Hic posteriora non sunt essentialia à priori: Et per hoc, hæc additio adimit aliquid perfectioni definitionis, & consequenter facit definitionem imperfectam, ut maximè priora sint de essentiâ constitutivâ definiti. Et aliàs additionem aliquam posse esse minuentem, certum est inter Philosophos, quando eas* determinationes alienantes *vocare solent. Vt homo mortuus, Recitator est liber loquens, Liberalitas est prodigalitas temperata, ut alibi pluribus dicetur.* V. Kesler. Log. Photi. f. 4. §. 7.

26. *Fuit* divisio *Defin: sequuntur* affectiones. *Hæ complures sunt. Vt 1.* Claritas. *Definitio sit clara & perspicua quantum ad rei explicationem, etsi quà verborum adhibitionem non semper omnib. talis esse poss.* 2. Totalitas, *quà definitio adæquetur definito & reciprocetur cum eo.* V. t. 21. *3.* Utilitas. *4.* Brevitas. *Sit curta verbis, ampla sententiis. 5.* Prædicamentalitas. *Def. strictè dicta sit rei prædicamentalis, habeat proximũ*

genus,

genus, differentiam, affirmatè posita: Nisi in summis & imis rebus, & vocum interdum defectu, ubi quandoq́; secus est. 6. Habilitas: *Applicetur ad melius, non deterius: inquiratur vel cõpositivo vel resolutivo processu: habeat priora & notiora, saltem secundùm nos, ex quib. componatur, & quæ plura attributa definitionis sunt, fusè tractata* à Scheiblero Top. c. l. n. 86. 87. Alstedio l. 4. Lo. har. c. 4. 5. Dn. Weger. c. l. c. 23. aliisq́;.

27. *Fuit* term. definitivus: *sequitur* divisivus. *Ejus præcognitio patet ex* t. 4. 5. 6. *Nam quæ ibi de definitione sunt dicta, eodem modo, salvâ diversitate terminorum, intelligantur de divisione. Nam in similibus speciebus similis, ut vulgò ajunt, procedit analogia.*

28. *Cognitio vel* nominalis *est vel* realis. *Illa triplex: homonymica, etymologica, & synonymica. De quib.* Scheibl. c. l. c. 29. §. 2. aliosq́; vide. *Dicitur etiam interdum partitio, distributio, Totius resolutio, Term. divisivus, partium enumeratio, &c.*

29. Realis *triplex: Defin: divisiva & affectiva.* Definitio *est:* Divisio est terminus complexus, Logicè totum in partes adæquatè & distinctè resolvens.

30. Genus *est* Terminus complexus. *Hic patet ex th.* 18. Differentia *est,* Logicè totum in partes adæquatè & distinctè resolvens. Resolutio *est q. amplioris in arctiora distributio.* Dicitur Logica, *i. e. cum totum in partes qualescunq́; sub notionibus & cogitatis nostris, i. e. vel universaliter, vel integraliter, vel essentialiter, dividitur. Vt excludatur* Grammatica, *cum vox in significata resolvitur:* Physica, *cum præcisè in materiam & formam fit divisio:* Metaphysica, *cum præcisè in genus & differentiam:* Violenta,

cum

rum dissecatur v. g. taurus in partes minutiores, ut toctura fiat aptius. Totum a. & partes *generalissimè hic sumenda pro quovis communiori & angustiori.*

29. *Fuit* definitio: *sequitur* divisio. Divisio *etiam* vel æquivocè vel analogè *dividitur, Vt supra definitio.* V. t. 22. 23. Missâ æquivocâ, *quæ non vera, analogicè* vel primaria vel secundaria est. *Primaria, quæ est totius primarij. Estq́; vel totius* Essentialis, *vel* integralis, *vel* universalis. Essentialis est, cum totum essentiale resolvitur in partes essentiales. *Vt cum homo dividitur in animam & corpus. Dicitur* Metaphysica, *cum in genus & diff:* Physica, *cum in mat. & formam dividitur.* Integralis est, cum totum integrale dividitur in partes integrantes. *Vt homo in caput, pedes, brachia, &c. Vulgò vocant membra: sed paulò incommodior est ista vox, nisi limitetur. Membrum enim rigidè in parte materiæ dissimilaris corporis vivi dicimus, ut oculus, auris. Resecta auris & oculus à corpore vera amplius membra non sunt.*

30. Piscat. not. ad l. 1. Log. Rami c. 25. negat hanc divisionē, quòd membra dividētia nō dissentiant. *Nam partes integrales etiā esse essentiales, i. e. constituere integri essentiā, sic fundamentū, tectum, parietes, domum: Et partes essentiales esse etiā integrales, sic corp⁹ & animā hominis integrā essentiā hominis constituere. Sed iterùm ex vocib. ambiguis hic luditur. Est idem modus arguendi in toto integrali & essentiali:* Essentiale tamen *dicitur respectu partium essentialiter constituentium. Sic non dabis hominem sine materiâ & formâ:* Integrale *respectu partium materiæ, in genere dictæ, non præcisè substantialis, præcisè exprimendo aut attendendo formam, etsi non negādo aut excludēdo eam. Ita etsi una vel altera pars harum desit, totum tamen dicetur integrum, quia partes ma-*

teriales habet, saltem aliquas. Sic etiamsi desit digitus vel auris homini, homo tamen dicetur Totum integrum.

31. Universalis est, cum totum Universale dividitur in suas partes angustiores. *Vt cum genus dividitur in species, species in Individua, ut homo in Petrum, Paulum: vel q. genus, i.e. quidvis Vniversale in essendo & prædicando, in q. species, i.e. quidvis particularius, ut cum Ens in substantiam & accid: ut species analogicas, causa in efficientem, finem, mat. & for. ut species, Ens in finitum & infinitum, Signum & signatum, ut attributa transcendentalia dividitur.*

32. Divisio secundaria *est, cum dividuntur* efficientes *in effecta & vicissim, ut studiosi alij legunt, alij scribunt, alij disserunt: aut* efficientes in fines, *& vicissim, Vt prædicantium Christum alij spe gloriæ, alij lucri, alij odij gratia prædicant.* Philip. 1. V. 15. 16. Aut subjecta in accidentia, *& vicissim. Vt hominum alij docti sunt, alij indocti: Philosophorum alij Peripatetici, alij Ramei, alij Lulliani sunt, &c.*

33. *Fuit* Divisio: *sequuntur* affectiones. *Quæ adæquatio, brevitas, partium positio, cum toto consensio, & aliæ sunt, quæ ex dictis patent, & â* Dn. Weger. & Scheibl. *tractatur c. l.*

34. *Fuit* Terminus complexus definitivus & divisivus: *Sequitur causalis & affectivus.* Causalis est, qui causam rei exprimit & ab ea desumitur. *Causæ realiter tractantur in Metaphysicis: Hic notionaliter adducendæ, ut terminum Log: complexum thema simplex explicantem & complexè denominantem suppeditant, & hoc modo tractata in Log. parte primâ omitti non debent. Sic homo corporeus, â materia, animatus a formâ, generatus ab efficiente, in salutem conditus â fine denomi atio est.* Affectivus est, qui qualemcunq; subjecti affectionem exprimit, ab eaq; desumitur. *Affectio generalissimè omne attributum hic notat, s. prædicamentale, s. transcendentale, s. deficiens, s. eminens, s. proprium, s. commune sit. Thema explicat & complexè denominat, itaq; hic tradēda. Ut DEus verax, homo currens. In his termini partis 1. finiunt. Cætera* terminorum farrago, *Subjecta, adjuncta, tota, partes, comparata, Majora, Minora, Conjugata, Testimonia,* vel *ad Topicam pertinent,* vel *Grammatica sunt,* vel *realiter tractata realia cum notionalib. materialia cum formalibus, oper: Logicā primam cum tertiâ, probabilia cum necessariis, & cælum cum Orco confundunt, quod Rameis & mistis hic solenne est. De quo d.* 14. t 17. seq. *plurib. agendum. Hic ob chartæ angustiam desinendum est.*

H. NICOLAI
OPERA.
TOMUS II.